

DOMAĆA ŠLJIVA

55

Red: ROSALES
Porodica: Rosaceae
Preporodica: Prunoideae
Rod: Prunus L.
Vrsta: *Prunus domestica* L. – domaća šljiva

Morfološka obilježja

Nisko ili, češće, 6–10 m visoko drvo, rijetko grm, bez trnja ili ponekad s njim, golih ili baršunasto dlakavih grančica. Kora mladih grana je glatka, sivosmeđa. Listovi su izmjenično raspoređeni, na 0,5–2,5 cm dugim peteljčama, često bez žlijezda ili sa 1–2 male žlijezde. Dugi su 5–10 cm, 1,8–5 cm široki, duguljasti, obrnuto jajoliki do eliptični, na vrhu zastiženi, na rubovima sitno nazubljeni, manje ili više obrasli mekanim dlakama, na gornjoj strani često goli.

Cvjetovi rastu na 0,5–2 cm dugim stapkama, obraslim kratkim pustenastim dlakama ili na golima. Pravilni su, dvospolni, vrlo lijepi, a skupljeni su po 2–3 u štitolike cvatove. Cvjetovi su promjera 2–4 cm, ponekad i više. Ocvijecje je dvostruko, sastoji se od čaške i vjenčića. Čaška je izgrađena od 5 okruglasto jajolikih lapova koji su s unutrašnje strane manje-više dlakavi, izvana često goli. Vjenčić se sastoji od 5, rjeđe od više duguljasto-jajolikih, 7–12 mm dugih, često bijelih ili zelenkastobijelih latica. Tučak ima obraslu jednogradnu plodnicu. Plodovi su okruglog do duguljasto-jajolikog oblika, dugi 2–4 cm, ponekada i do 8 cm, s uzdužnom brazdom ili bez nje, svijetloplavi, crnoplavi, crvenoljubičasti, svijetlozeleni ili svijetloljubičasti. Meso ploda (*egzokarp* i *mezokarp*) koštunice (*drupa*) žutozeleno je, vrlo sočno, bogato šećerom. Meso se drži koštunice (*endokarpa*) ili se lako odvaja od nje. Koštice su sploštene, okruglastojajolike do eliptične, na oba kraja manje ili više šiljaste. Na jednom su savu manje ili više uglate, na drugome uglate ili brazdate, slabo do grubo naborane. Sjemenke su obično gorke.

Namjena

Domaća se šljiva uzgaja kao voćna vrsta (i njezine brojne sorte) radi ukusnih i sočnih plodova koji se jedu u svježem stanju ili se prerađuju (suše, nakon fermentacije služe za pečenje rakije ili se od njih pravi pekmez odnosno džem). Šljiva se razmnožava generativno – sjemenom, u selekcijske svrhe, a sorte – vegetativno, cijepljenjem i korijenovim izdancima. Sadnice šljiva sade se na razmak 5–7 x 4–6 m ili 3,5–5 x 3,5–5 m.

h izboja sivkasta
redeni, na 3–5
–8 pari lisaka.
Lice lisaka je
vi.

široke gronje,
ća. Čaška je
te, bijele ili
lnih listića.
zametaka.
je boje, a

plodova
nakon
maki-les

DOMAĆA ŠLJIVA

55

Red: ROSALES
Porodica: Rosaceae
Podporodica: Prunoideae
Rod: Prunus L.
Vrsta: *Prunus domestica* L. - domaća šljiva

Morfološka obilježja

Nisko ili, češće, 6–10 m visoko drvo, rijetko grm, bez trnja ili ponekad s njim, golih ili baršunasto dlakavih grančica. Kora mladih grana je glatka, sivosmeđa. Listovi su izmjenično raspoređeni, na 0,5–2,5 cm dugim peteljčama, često bez žlijezda ili sa 1–2 male žlijezde. Dugi su 5–10 cm, 1,8–5 cm široki, duguljasti, obrnuto jajoliki do eliptični, na vrhu zašiljeni, na rubovima sitno nazubljeni, manje ili više obrasli mekanim dlakama, na gornjoj strani često goli.

Cvjetovi rastu na 0,5–2 cm dugim stapkama, obraslim kratkim pustenastim dlakama ili na golima. Pravilni su, dvospolni, vrlo lijepi, a skupljeni su po 2–3 u štitolike cvatove. Cvjetovi su promjera 2–4 cm, ponekad i više. Ocvijeće je dvostruko, sastoji se od čaške i vjenčića. Čaška je izgrađena od 5 okruglasto jajolikih lapova koji su s unutrašnje strane manje-više dlakavi, izvana često goli. Vjenčić se sastoji od 5, rjeđe od više duguljasto-jajolikih, 7–12 mm dugih, često bijelih ili zelenkastobijelih latica. Tučak ima obraslu jednogradnu plodnicu. Plodovi su okruglog do duguljasto-jajolikog oblika, dugi 2–4 cm, ponekada i do 8 cm, s uzdužnom brazdom ili bez nje, svijetloplavi, crnoplavi, crvenoljubičasti, svijetlozeleni ili svijetlojubičasti. Meso ploda (*egzokarp* i *mezokarp*) koštunice (*drupa*) žutozeleno je, vrlo sočno, bogato šećerom. Meso se drži koštunice (*endokarpa*) ili se lako odvaja od nje. Koštice su sploštene, okruglastojajolike do eliptične, na oba kraja manje ili više šiljaste. Na jednom su šavu manje ili više uglate, na drugome uglate ili brazdate, slabo do grubo naborane. Sjemenke su obično gorke.

Namjena

Domaća se šljiva uzgaja kao voćna vrsta (i njezine brojne sorte) radi ukusnih i sočnih plodova koji se jedu u svježem stanju ili se prerađuju (suše, nakon fermentacije služe za pečenje rakije ili se od njih pravi pekmez odnosno džem). Šljiva se razmnožava generativno – sjemenom, u selekcijske svrhe, a sorte – vegetativno, cijepljenjem i korijenovim izdancima. Sadnice šljiva sade se na razmak 5–7 x 4–6 m ili 3,5–5 x 3,5–5 m.

...ja sivkasta
...i, na 3–5
...ari lisaka.
...e lisaka je
...gronje.
...Čaška je
...ijeje ili
...listića.
...etaka.
...oje, a
...ova
...on

VISNJIA

Red: ROSALES
Rascvet: Rosaceae
Porodica: Prunoidae
Red: Cereus L.
Vrsta: *Cereus vulpini* Mill.
(= *Prunus cerasus* L.) -
vino

Morfološka obilježja

Malo listopadno drvo, ponekad do 8 m visoko, kratkog debla i okrugle krošnje. Ploče je grm. Korijenje joj je plitko, a glavna korijena doseže dubinu od 20–50 cm i ima brojne korijenjove izdanke. Grane obiluju tankim granicama koje rastu prema dolje (pendulna tip) ili debljim uspravnim granama (erecta tip). Listovi imaju 1–3 cm duge peteljke, malokal su bez žiljezda, izmjenično su raspoređeni, eliptični, svi su filiozi, na licu glati i sjajni, na naličju dlakavi, gotovo kožnati.

Cvjetovi rastu na jednogodišnjim drštim ili kratkim granicama, skupljeni u sitnaste cvatove. Cvjetne su im stapke duge 3 tualke. Cvjetovi po bazi imaju ljuske nalik na male listiće. Ovi su pravilni, dvospoliti. Čaška se sastoji od 5 zračnih dugopetnih latica, a vjenčić od 5 slobodnih bijelih okruglastih latica. Plodnica je obusna, ima 1–2 sjemenja zameška. Plod je koštunica (drupa) okruglog oblika, bijelocrvena ili tamnocrvena, sa

ispodcrvenom do intenzivno crvenim sokom.

Namjena

U vocarstvu se proizvođači razvijaju mnoge sorte visnjija radi aromatičnih, sokobih i mesnatih plodova koji se jedu svježi, a mnogi češće služe kao sirovina za preradu u sok, kompot, džemove i sirnate se rabe za proizvodnju slastica. Vrtljiva se razmnožava za proizvodnju podloga i za selekcijske svrhe sjemenom (generativno), a sorte – vegetativno, otkupljenom i koštunjavom izdancima. Sadnice se sade na razmak 3–6 x 3–5 m.

dugog i vrškog debla te velike dubokog korijena. Mlade grane osmeđa i prstenasto se ljuski vrcem. Listovi su izmjenični, dvije žiljezde (ekstraforalni i 1–4–5 cm široki, na vrhu skupljeni po 2–6 u sitnaste oči. Čaška je izgrađena od jencić se sastoji od 5, rjeđe 4, slobodnih bijelih okruglastih latica. Plodnica je slatka ili kisela, ima 10 mm duge i 6–7,5 mm

plodova koji služe kao sirovina za preradu u sok, kompot, džemove i sirnate se rabe za proizvodnju slastica. Vrtljiva se razmnožava za proizvodnju podloga i za selekcijske svrhe sjemenom (generativno), a sorte – vegetativno, otkupljenom i koštunjavom izdancima. Sadnice se sade na razmak 3–6 x 3–5 m.

BRESKVA

Red: ROSALES
Rostovi: Rosaceae
Podredica: Pinnokotne
Red: Prunus Mill.
Vrsta: Prunus vulgaris Mill. (= Prunus persica (L.) Batsch) – breskva

Morfološka obilježja

Lisopadni grm ili do 10 m visoko drvo plitkoga nadpodloga korijena. Debljo je 0,5–1 m visoko, kora je glatka ili uzdužno rascjepala. Krunjača je okruglasta i dobro razgranjena. Cvjetovi su pupovski smješteni lateralno na jednodržnjim grančicama. Listovi imaju 1–1,5 cm duge peteljke obrasle žljezdama izmješteno su raspoređeni, manje ili više široko lanceolati, 5–15 cm dugi i 2–4 cm široki, na bazi suženi ili klinasti, na vrhu siljasti, na rubovima blago valoviti i crnkasto pilasti, na početku po žilama dlakavi, pri vrhu goli. Cvjetovi su na jako kratkim stapkama, ponekad gotovo sjedeći, rasti pojedinačno. Čaška je izgrađena od 5 do 8 mm dugih, levama pustenastih lapaova. Vjenčić ima 5, sjedeće i najčešće obrnuto jajolikih, na bazi klinastih, oko 2 cm dugih ružičastih ili bijelkastih latica. Tješak ima obrnuto jajolik oblika, promjera 5–8 cm, s uzdužnom brazdom. Na osunčanoj strani često ima crvenkast odličaj, barunastu je ili plitka. Mežurkarp ploda je blijedožute, narančaste ili crvenkaste boje, aromatičan, odvajaju se ili se ne odvajaju od koštice. Endokarp je debelo, sklerohumatičan. Koštica je 3–4 cm duga, 2–3 cm široka i 1,5–2 cm debela, duboko izbrazdana, s malim rupicama.

Namjena

Brojne sorte te voćne vrste uzgajaju se radi vrlo ukusnih, sočnih i aromatičnih plodova. Plodovi breskve jedu se svježi ili se preraduju. Breskva se razmnožava sjemenom; za proizvodnju generativnih podloga i za selekcije vrste, a sorte – vegetativno, cijepljenjem. Sadnice se sade (ovisno o uzgojnoj obliku) na razmak 6–7 x 5–6 m.

OGROZD

Red: CARYOPHYLLALES
Podredica: Grossulariaceae
Red: Ribes L.
Vrsta: Ribes nigrum L. var. grossularioides

Morfološka obilježja

Visegodnja, 1–1,5 metarski grm ili su naspavani, s timpanom koji odnosi na izmješteno raspoređeni, 3-kupasti do 5-dlakavi, bez palisada. Cvjetovi su na kratkim stopkama pentameri, poplozani su, 6-člani, 7 mm dugih, bijelkastih ili bijelih latica. Pratička ima 5, više sjemenih zamotaka i 5, oko 10 mm, zelena, pustenasta.

Namjena

Ogrozd se uzgajava kao vegetativno, reznicama ili posadnicama. Sadnice se sade u svrhu.